

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра української літератури, українознавства та методик їх навчання

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри української літератури,
українознавства та методики їх навчання

Наталія СИВАЧУК
«29» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 2. АКАДЕМІЧНА РИТОРИКА

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність : 053 Психологія

Освітньо-професійна програма: Психологія

Робоча програма з академічної риторики складена для здобувачів другого рівня вищої освіти освітньої програми «Психологія», спеціальності 053 Психологія

Розробники:

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Циганок Оксана Олександрівна

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету філології та журналістики

Протокол № 1 від «25» серпня 2023 р.

Зав. кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання

 _____ Наталія СИВАЧУК

Голова науково-методичної комісії факультету соціальної та психологічної освіти

 _____ Галина БОНДАРЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	3/90
Курс	I	I
Семестр	I	I
Кількість змістових модулів із розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин у тому числі:	90	90
Аудиторні:	30	6
Лекційні	16	4
Семінарські/Практичні	14	2
Лабораторні		
Самостійна робота	30	42
Індивідуальні завдання	30	42
Форма семестрового контролю	Залік Форма контролю - комбінована	Залік Форма контролю - комбінована

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування комунікативної компетентності магістранта, вдосконалення його мисленнево-мовленнєвої діяльності, оволодіння словом як універсальним інструментом наукового спілкування, навчання, виховання і дії на основі невичерпної скарбниці риторичного досвіду.

Завдання:

- висвітлити основні етапи зародження та становлення риторики як науки;
- познайомити із сучасною теорією та практикою риторики;
- дати системні відомості про сучасну риторику як науку;
- сформувати необхідні мовленнєві риторичні уміння;
- підвищити мовленнєву культуру та мовну компетентність.

3. Результати навчання за дисципліною

Очікувані результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають такі **компетентності**:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ФК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

ФК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

ФК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Програмні результати навчання

ПРН 7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

Навички **Soft skills** – комунікабельність, вміння виступати перед аудиторією, вміння приймати рішення, відповідальність, вміння формувати команду та працювати в ній, вміння вирішувати проблему, наполегливість, вміння критично мислити, здатність порозумітись, розвиток соціальних навиків та емоційного сприйняття, уміння аргументувати свою думку.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИЦИПЛІНИ «АКАДЕМІЧНА РИТОРИКА»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ РИТОРИКИ

ТЕМА 1. Академічна риторика як наука, її зв'язки з іншими науками

Риторика. Академічна риторика та її завдання. Зв'язок академічної риторики з іншими науками: а) академічна риторика і філософія; 2) академічна риторика і логіка; 3) академічна риторика і лінгвістика; 4) академічна риторика і психологія; 5) академічна риторика і етика; 6) академічна риторика і герменевтика; 7) академічна риторика і інформатика; 8) академічна риторика і соціологія; 9) академічна риторика і література; 10) академічна риторика і медицина. Шляхи удосконалення академічного красномовства.

ТЕМА 2. Історія академічної риторики.

Витоки академічної риторики. Твори ораторського мистецтва доби середньовіччя. Становлення академічної риторики на теренах Києво-Могилянської академії. Розвиток академічної риторики ХІХ ст. Академічна риторика на сучасному етапі.

ТЕМА 3. Закони академічної риторики.

Поняття закон у риторичі. Закони академічної риторики: 1) закон ступеневої послідовності; 2) концептуальний закон; 3) закон моделювання аудиторії; 4) стратегічний закон; 5) тактичний закон; 6) мовленнєвий закон; 7) комунікативний закон; 8) системно-аналітичний закон.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ЖАНРИ АКАДЕМІЧНОЇ РИТОРИКИ

ТЕМА 1. Жанри академічної риторики.

Поняття жанру. Жанри риторики (Академічне красномовство. Лекційне красномовство. Судове красномовство. Соціально-побутове красномовство. Військове красномовство. Дипломатичне красномовство. Церковно-богословське красномовство). Жанри академічної риторики (Лекція. Наукова доповідь. Наукове повідомлення).

ТЕМА 2. Публічний виступ.

Психологічні аспекти публічного виступу. Полемічна майстерність оратора. Аудиторія як суб'єкт спілкування. Особистісний вплив промовця на характер спілкування в аудиторії. Ораторське мистецтво промовця як умова переконання. Дискусійний характер спілкування в аудиторії та рівень його моральності. Ораторський шок. Стреси й стресори оратора. Стили спілкування. Комунікативні бар'єри.

ТЕМА 3. Наукова доповідь.

Наукова доповідь як жанр академічної риторики. Іntenція – перший етап підготовки наукової доповіді. Диспозиція – третій етап підготовки наукової доповіді. Меморія – четвертий етап підготовки наукової доповіді. Акція – п'ятий етап підготовки наукової доповіді. Релаксація.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

ТЕМА 1. Академічна еристика.

Суть понять «Еристика», «академічна еристика». Історія академічної еристики. Природа наукової суперечки. Різновиди науково суперечки.

Учасники наукової суперечки (пропонент, опонент, аудиторія). Етика наукової суперечки.

ТЕМА 2. Прийоми маніпулювання в суперечках.

Приєм «відтягування заперечення». Захисні прийоми. Контрзапитання. Контрприклад. Прийоми, призначені для виведення співрозмовника з рівноваги. Прийоми, призначені для відволікання уваги супротивника. Психологічні прийоми маніпулювання в суперечках. Вербальні і невербальні техніки. Невербальні прийоми маніпулювання в суперечках.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Становлення академічної риторики													
Тема 1. Академічна риторика як наука, її зв'язки з іншими науками	8	2	2		2	2	30	2			14	14	
Тема 2. Історія академічної риторики	8	2	2		2	2							
Тема 3. Закони академічної риторики	8	2	2		2	2							
Разом за змістовим модулем 1	24	6	6		6	6	30	2			14	14	
Змістовий модуль 2. Жанри академічної риторики													
Тема 4. Жанри академічної риторики. Публічний виступ.	16	2	2		6	6	30		2		14	14	
Тема 5. Наукова доповідь	16	2	2		6	6							
Разом за змістовим модулем 2	32	4	4		12	12	30		2		14	14	
Змістовий модуль 3. Академічна еристика													
Тема 6. Академічна еристика	14	2	2		5	5	30		2		14	14	
Тема 7. Прийоми маніпулювання в суперечках.	20	2	4		7	7							
Разом за змістовим модулем 2	34	4	4		13	13	30		2		14	14	
Усього годин	90	14	16		30	30	90	2	4		42	42	
Модуль 2													
ІНДЗ			-	-		-							
Усього годин	90	14	16		30	30	90	2	4		42	42	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Академічна риторика як наука, її зв'язки з іншими науками	2
2	Тема 2. Історія академічної риторики	2
3	Тема 3. Закони академічної риторики	2
4	Тема 4. Жанри академічної риторики. Публічний виступ.	2
5	Тема 5. Наукова доповідь	2
6	Тема 6. Академічна еристика	2
7	Тема 7. Прийоми маніпулювання в суперечках.	2

7. Самостійна робота

Теми, що виносяться на самостійне опрацювання необхідно презентувати у вигляді усної доповіді (коротке повідомлення 5-7 хвилин) під час семінарського заняття (чи під час індивідуальної консультації з викладачем). В умовах дистанційного навчання завдання для самостійної роботи прикріплюються окремим документом в Інформаційно-освітньому середовищі (Moodle).

№ з/п	Назва теми	Форма	Кількість годин	
			Денна	Заочна
1	Скласти партитуру і виголосити фрагмент промови Тіртея (Тіртей // Антична література. Хрестоматія // Упорядкував О. І. Білецький. Київ : Рад. шк., 1968.).	Виступ	1	2
2	Ознайомитись із текстом «Другої промови проти Філіппа» Демосфена. Зробити її риторичний аналіз. (Демосфен. Друга промова проти Філіппа // Антична література. Хрестоматія // Упорядкував О. І. Білецький. Київ: Рад. шк., 1968. С. 295–298).	Повідомлення	1	2
3	Підготувати для слухачів, які починають вивчати дисципліну риторику: а) невеличку промову (до 7 хв.) про одного із ораторів (Горгія, Ісократ, Сократа, Платона, Аристотеля, Цицерона, Квінтіліана); або б) промову на тему «Три обов'язки оратора: вчити, подбатися, зворушувати» (Цицерон).	Повідомлення	1	2
4	Виголосити фрагмент із «золотого слова» Київського князя Святослава зі «Слова про похід Ігорів...» (Слово про похід Ігорів... / Переклав Леонід Махновець // Давня українська література. Хрестоматія / Упоряд. М. М. Сулима. Київ, 1998. С. 261).	Повідомлення	1	2
5	Прочитати фрагмент проповіді Кирила Туровського «Слово в новий тиждень після Пасхи». Скласти партитуру тексту і виголосити уривок із проповіді від слів «...Нині сонце, красуючись...» до «...Сьогодні старе до кінця прийшло і все нове настало воскресіння ради...» (Туровський Кирило. Із «Слова Кирила недостойного монаха, по Великодню...» / Переклав Володимир Скрекотень // Давня українська	Виступ	2	2

	література. Хрестоматія / Упоряд. М. М. Сулима. С. 206–208).			
6	Підготуйте невеличку розповідь «Оратори Київської Русі – Іларіон, Кирило Туровський».	Повідомлення	2	2
7	Ознайомитись із рекомендаціями Ф. Прокоповича про складання похвальних (епідейктичних) промов. На їх основі скласти власну промову на одну із запропонованих тем: 1) промова з нагоди Дня народження; 2) весільна промова; 3) промова при врученні подарунків; 4) промова-подяка; 5) промова-привітання; 6) промова-прощання; 7) похвала рідній школі, університету, місту, вчителеві (Прокопович Феофан. Філософські твори. – Т. 1. Про риторичне мистецтво. Київ, 1979. С. 382–399).	Повідомлення	2	4
8	Скласти і виголосити невеличку промову, використовуючи у ній одне із прислів'їв про мову.		1	2
9	Підготувати промову на тему: «Слово – це... місточок, через який наука виховання переходить у мистецтво, майстерність», або, «Без живого, трепетного, хвилюючого слова немає...», або «Словом можна створити красу душі, а можна і спотворити її» (В. О. Сухомлинський).	Повідомлення	2	2
10	Прочитати статті В. О. Сухомлинського, сконцентровані під кутом його професійної уваги до красного слова. Визначити наскільки актуальні положення для вашої практичної діяльності. Самостійно сформулювати на основі прочитаного те, що є важливим у професійній діяльності і записати це у свій зошит.	Реферат	1	2
11	Підготувати промову з однієї і тієї самої теми для трьох різних аудиторій.	Повідомлення	2	2
12	Підготувати (і провести) диспут на морально-етичну тему.	Повідомлення	2	2
13	Підготувати евристичну бесіду у своїй групі під час практики.	Виступ	1	2
14	Підготувати і виголосити інформаційну промову.	Повідомлення	1	2
15	Підготувати і виголосити аргументаційну промову.	Повідомлення	2	2
16	Розробити сценарій і провести у групі	Повідомлення	2	2

	під час практики дискусію на цікаву, актуальну тему.			
17	Підготувати і виголосити пояснювальну промову психолога.	Повідомлення	2	2
18	Підготувати і виголосити узагальнюючу промову психолога.	Повідомлення	2	2
19	Придумати ситуативні, ділові, рольові інтелектуальні ігри з проблем риторики.		2	4
			30	42

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ Денна форма

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів	Разом
1	Повнота розкриття питання. Логіка викладення, культура мовлення, впевненість, емоційність та аргументованість	1	2
2	Використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет ресурсів тощо)	0,5	
3	Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки	0,5	

Заочна форма

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів	Разом
1	Повнота розкриття питання. Логіка викладення, культура мовлення, впевненість, емоційність та аргументованість	2	5
2	Використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет ресурсів тощо)	2	
3	Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки	1	

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Інформаційна промова та її особливості.
2. Магічна та містична суть слова у дослідженні П. Флоренського.
3. Праця П. Мовчана «Мова – явище космічне».
4. Ідея божественного і людського в сутності мови в концепції О. Потебні.
5. Концепція сутності мови П. Юркевича.
6. Особливості дискусійної промови.
7. Використання народного золотослову в промові з нагоди.
8. Засоби активізації уваги під час лекції.
9. Словесні формули в стандартних етикетних ситуаціях.
10. Український риторичний ідеал.
11. Прийоми мовного маніпулювання.

12. Українська школа академічної риторики.

13. Академічна еристика в Києво-Могилянській академії.

**Критерії оцінювання порівняльної характеристики
Денна/Заочна форма**

Кількість балів	Мета	Висновки	Ключові положення	Структура
50-45 балів	Всі частини пов'язані з метою і предметом дослідження	Результати дослідження узагальнюються з метою формулювання важливих і значущих висновків за темою дослідження	Має в основі ключові положення, які повністю розкривають тему дослідження	Характеристика викликає інтерес до теми дослідження, надає інформацію в логічній послідовності, завершується, змушуючи замислитись над ідеєю і темою дослідження
44-35 балів	Всі частини містять важливі твердження за темою дослідження	Результати дослідження узагальнюються з метою формулювання висновків за темою дослідження	Має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження	Починається із вступу, надає інформацію в певному порядку і завершується викладенням важливих моментів дослідження
34-11 балів	Основні частини містять важливі твердження за темою дослідження, але деякі фрагменти не мають відношення до теми	Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими	Має в основі декілька ключових положень, однак вони перевантажені інформацією або позбавлені інформації	Має вступ і висновки, однак вони не спонукають замислитись над темою дослідження. Послідовність надання інформації не сприяє повністю розкрити тему дослідження
0-10 бал	Має тему, однак багато її частин не має відношення до теми дослідження	Висновки практично відсутні або є нелогічними	Не визначені ключові положення	Не містить вступу і висновків. Побудова не дає чіткого уявлення про тему дослідження

9. Методи навчання

Загальний стиль навчання – завдання-орієнтований. Лекційні курси поєднуються із семінарськими заняттями, робочими зустрічами. Переважно навчання відбувається в групах, з дискусіями та підготовкою презентацій.

Методи навчання (МН):

- МН 1 – проблемна лекція;
- МН 2 – частково-пошуковий метод;
- МН 3 – репродуктивний метод;
- МН 4 – метод дискусії;
- МН 5 – складання структурно-логічної схеми;
- МН 6 – проблемне навчання;

10. Методи контролю

Формами контролю знань здобувачів є поточний, модульний і підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи. Модульний контроль проходить після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Форму модульного контролю (у вигляді тестів, письмової контрольної роботи, колоквиуму) обирає лектор дисципліни. Після проведення модульного контролю з усіх змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок лектор дисципліни визначає загальний рейтинг здобувача з навчальної роботи.

Методи оцінювання (МО):

- МО 1 – усне опитування;
- МО 2 – письмове опитування;
- МО 3 – тестування;
- МО 4 – модульний контроль;
- МО 5 – підсумковий контроль.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання відповіді на занятті

Денна форма

Кількість балів	Характеристика відповіді
5	Здобувач засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обгрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
4-3	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання; неповно відтворює основний зміст матеріалів, які виносяться на самоопрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
2	Здобувач в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття, фрагментарно відтворює матеріал, що виносився на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.

0-1	Здобувач не опанував навчальний матеріал з теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані. Не виконав завдання самостійної роботи.
------------	--

Заочна форма

Кількість балів	Характеристика відповіді
10	Здобувач засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обгрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
9-7	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання; неповно відтворює основний зміст матеріалів, які виносяться на самоопрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
6-3	Здобувач в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття, фрагментарно відтворює матеріал, що виносився на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
0-2	Здобувач не опанував навчальний матеріал з теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані. Не виконав завдання самостійної роботи.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль 1	ЗМК	Змістовий модуль 2	ЗМК	Змістовий модуль 3	ЗМК	ІНДЗ	100
Т.1 – 5	5	Т.4 – 5	5	Т.6 – 5	5	50	
Т.2 – 5		Т.5 – 5		Т.7 – 5			
Т.3 – 5							

Заочна форма

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль 1	МК1	Змістовий модуль 2	МК2	Змістовий модуль 3	МК3	ІНДЗ	100
Т.1-3 – 5	5	Т.4-5 – 5	5	Т.6-7 – 5	5	50	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100%	відмінно	зараховано
82 – 89 %	добре	
75 – 81 %		
69 – 74 %	задовільно	
60 – 68 %		
35 – 59 %	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34 %	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Сивачук Н.П. Академічна риторика. Умань: Візаві, 2021. 377 с.
2. Циганок О. О. Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Академічна риторика» спеціальності 053 Психологія. Умань: [б. в.], 2023. 134 с.
3. Шинкарук В. Д. Основи риторики. Київ: Ліра-К, 2021. 319 с.

Допоміжна

1. Академічна риторика : навчально-методичний посібник / Автор. Колектив : Наталія Сивачук, Олександр Санівський, Оксана Циганок. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2022. 376 с.
2. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво : підручник. Вид. 3-тє, доп. Алерта, 2021. 250с.
3. Костусяк Н. М. Академічна риторика : навч. посібник. Луцьк : Надстир'я, 2021. 127 с.
4. Мацько О. М. Практична риторика : навч. посібник / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2019. 239 с.
5. Теслюк В. М. Основи красномовства. Київ :Ліра, 2021. 282 с.
6. Шинкарук В. Д., Теслюк В. М. Основи риторики : Навч. посібн. Київ : Ліра-К, 2021. 320 с.
7. Андерсон Кріс. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів / пер. Олександра Астахова. Київ : Наш Формат, 2016. 256 с.
8. Борг Д. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування / пер. з англ.Н. Лазаревич. Харків : Вид-вл «Ранок» : Фабула, 2019. 304 с.
9. Навчально-методичний посібник «Storytelling (Історії, які навчають)». URL: <https://vseosvita.ua/library/navcalno-metodicnij-posibnik-storytelling-istorii-aki-navcaut-205089.html>
10. Нишета В. Риторика. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 220с.
11. Онуфрієнко Г. Риторика. Київ : ЦУЛ, 2019. 625 с.
12. Психологія спілкування: навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка, Н. В. Альохіна, В. С. Шаповалова. Харків : НФаУ, 2018. 140 с.

13. Риторика: навч. посібн. (упор. Т. К. Ісаєнко, А. В. Лисенко). Полтава : ПолтНТУ, 2019. 247с.
14. Степура А. WOW виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора. Львів : Моноліт-Віт, 2021. 304 с.
15. Харизма лідера / Радислав Гандапас ; Пер. з рос. А. Стояновська. Дніпро : Моноліт, 2018. 296 с.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова»: офіц. сайт. URL: <http://www.ukrbook.net>.
2. Електронна бібліотека україномовної літератури ЧТИВО. URL: <http://chtyvo.org.ua>
3. Мова.info: про українську мову, лінгвістику і не тільки: www.mova.info
4. Нова мова: проект розвитку української мови: www.novamova.com.ua
5. Український правопис: www.pravopys.net
6. Словники он-лайн: www.rozum.org.ua
7. <http://www.library.kr.ua/libworld/elib.html> Бібліотеки в Інтернет
8. <http://www.nbuv.gov.ua/> Національна бібліотека України ім. Вернадського
9. <http://www.nbuv.gov.ua/libdoc/> Комп'ютерні технології в бібліотеці (Київ)
10. <http://www.nbuv.gov.ua/eb/tp.html> Електронний фонд наукових публікацій (Київ)
11. <http://www.utoronto.cf/elul/> Електронна бібліотека української літератури (Канада)
12. <http://www.library.edu-ua.net/> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (Київ)
13. <http://www.gntb.n-t/org/> Державна науково-технічна бібліотека України (Київ)
14. <http://www.4uth.gov.ua/> Державна бібліотека України для юнацтва (Київ)